

רשמה: נורית

שר החוץ: אני רוצה לשים היום דגש על שלוש נקודות: אחת - לגבי קמפ-דיויד. אינני רוצה לחזור על הדברים שמי שמכם מתעניין, הושב וקורא, יודע את כל הדברים. הנקודה שאני רוצה לומר לכם בשנין זה היא הדגשה של נקודה אחת, ואני מוצא צורך להדגיש אותה כי אני יודע מצדני, זה כך איתי וזה כך כודאי עם רובינו שלפעמים אירועים היסטוריים אנחנו יודעים להסיר אותם במלוא המשמעות או כשה קורה במקום אחר או לאחר תקופה, ובשעת מעשה היות וזה קורה תוך חיי יום יום זה נבלע בחיי היום יום, אפילו כל מיני דברים קמנים אבל סנסציונים שקורים באותו זמן, בגלל גיבוב האירועים שקורים הם מכסים ומאפילים, זה לא הדבר היחיד שקורה אלא קורים כל מיני דברים ואנחנו איננו יודעים להסיר במיוחד את החסינות המיוחדת של הדברים המיוחדים.

ישראל מעולם לא ידעה פגישה בדרג כזה וכרמה כזו ותהיינה אשר תהיינה התוצאות שלה. אף פעם לא זימן נשיא ארה"ב או אפילו מישהו קרוב לזה את שני הצדדים לשבת יחד ולנסות להשיג הסדר שלום. אנחנו היינו בוסעים לניכסון, מישהו מהסרבים היה בוסע לניכסון, גולדה מאיר פגשה את ניכסון ואבא אבן פגש את ניכסון, אבל ניכסון לא לקח שבוע ימים ועשה "ועידת פיסכה". להבדיל אבל זה קרה בזמן מלחמת היולם שנפגשו צ'רצ'יל ורוזוולט או טרומאן, דה-גול לפעמים או הסובייטים, אבל מתי קרה לישראל שהיא הגיעה מבחינת הספול הפוליטי לדרג כזה, לצירוף כזה, למשך זמן כזה ולנושא כזה? אנחנו עסקנו בהסכמי שביתת נשק, עסקנו בהפסקת אש, אני מחשיב מאוד את פעולותיו של קיסינג'ר, הוא אף פעם לא ניסה לעסוק בהשגת הסדר שלום ולא חשוכים ההסברים שהוא נתן לזה, אבל המכסימום שהגענו בימיו של קיסינג'ר היחה ההחלטה העקרונית של 338 שהצדדים מסכימים שתהיה ועידת שלום של ג'נבה, וועידת השלום לצורך עשיית השלום לא התכנסה. היא התכנסה בג'נבה בזמנו לחתום על הסכמי ההפרדה. זה בדרג של קיסינג'ר. ובג'נבה כשהתאספו לא היו לא נשיא ארה"ב וגם לא ראשי הממשלות. אבא אבן - שר החוץ הישראלי היה שם ופהמי, אבל לא הנשיא. וגם אם אנחנו רואים

פעילויות מדיניות של מדינות אחרות, זה מאוד בדיר, ואני איבני זוכר ככל אופן בתקופות האחרונות פגישות של דרג כזה - בשיא ארה"ב שמכבס ראשי מדינות בנושאים איזוריים. השכבת שלום במזרח התיכון - שכרגע מדובר אומנם על שלוש ארצות - מצרים, ישראל והנושא הפלשתינאי, אבל זה קשור גם בנושא הפליטים ומבחינת ארה"ב זה המזרח התיכון. ביקח כדוגמא את הפעילות האמריקאית של השנה הקודמת שהתרכזת באפריקה ובנושאים של דרום אפריקה ורודזיה. זה לא רגיש לדבר הזה. ואנס נסע ויאנג נסע, אבל שקארטר יזמין לוויינגטון את ראש ממשלת דרום אפריקה ואת המנהיגים השחורים, יוליב אותם ויציב להם לעשות הסדר, הוא לא רגיש לזה, הוא רגיש למהלכים פוליטיים. הוא הדבר לגבי המזרח הרחוק. היו שם משברים קשים מאוד. קיסינג'ור ביהל משא-ומתן בפאריז אבל לא היה מצב שבושיא ארה"ב זימן את הצדדים ואמר שישיבו ויעשו "ועידת פיסגה" הערבים עשו מדי פעם בינם לבין עצמם "ועידות פיסגה" אבל זה לא בין צדדים יריבים אלא זה בשביל לתאם. הוא הדבר מבחינת התוכן. אני הייתי מסורב כמעט בכל הפעילויות האלה של השלום, בהשוואה למה שמטפלים במשך כל השנה הזאת זה כאילו במשך 30 שנה עשינו "שיעורי בית". כי של מה דיברנו? על הסכם שביחת נשק, של הסכם האש או על הסכם הפרדת כוחות, מצאנו לזה כל מיני שמות - הסכם ביניים, הסכם זמני, איזורים מפורזים ואיזורים של דילול כוחות, אבל שם אחד לא היה שם - "חוזת שלום" שלא רגיש לזה. תהיינה אשר תהיינה תוצאותיו אבל מבחינת היומרה לא המילולית אלא היומרה של האתגר הוא נקבה המידה מנקודת הראות של הפעילות הפוליטית של השכבת שלום ביבנו וכין הערבים, הוא השיא לא רק עד כה, אלא בכדור הארץ המסויים הזה אין מעל זה. יכול היה להיות במקרה של מכסימום שיהיו שם במן מקום כזה גם מנהיגי בריה"מ וגם סוריה, אבל זה ממש בלתי אפשרי שיהיו שני מנהיגים כאלה, זה לא משיי. אם לא כך ואני איבני מצטער על זה שזה לא כך ושאררה"ב בעצמה בלי בריה"מ, בכדור הארץ הזה אין מעל זה - מעל בשיא ארה"ב שמביא את המדינה הערבית הגדולה ביותר - בשיא מצרים ואת הצד השני שזה היריב שצריך לעשות איתו את ההסכם - ישראל, וזאת לאחר שנה של פעילויות שם הרבה טפול בדבר הזה במשך השנה הזאת. זה מה שאני רוצה לומר לגבי קמ"פ - דיויד בשלב זה, לא לגבי התוכן אלא לגבי הפורמט ולגבי מה אנחנו הולכים שלא בשכת תוך כדי אפרוריות הימים שהנה זה מה שהולך לקרות וכשינו מבחינת הטפול הזה - מן נקודת שיא לפחות במרכיבים ובאלמנטים השונים של הטפול בדבר הזה. לדברים האלה לדעתי יש משמעות מאוד מאוד אופרטיבית גם על תוכן הדברים. זה מסוג הדברים שצריך להניא אותם היטב בחשבון כאשר מדינה הולכת לקראת דבר כזה, צריך לדעת

עזה בסיון שיא ולששות את המאמץ השליון כדי להגיע להשגה שיא בסיון הזה מפני שאין מעל זה ואין יותר טוב מזה וספק אם זה יכול לחזור הדבר הזה ורדאי לא תוך תקופה קצרה.

הדבר השני הוא לגבי הערבים הפלשתינאים - ערביי השטחים. בין שאר "שעורי הבית" לקראת קמפ-דיויד, ובכלל רציתי להתעדכן עוד פעם מהי התחושה היום של הערבים הפלשתינאים, ולהיות בטוח בכך שכשאני אבוא לקמפ-דיויד ובדבר לגבי הציבור הזה, שתהיה לי תחושה או ידיעה פחות או יותר בכונה במידה שאני יכול להנחין בדבר על גישתם לכל השאלות האלה. כי אחרי הכל הנושא המרכזי הוא כעת הנושא הפלשתינאי. אנחנו מדברים על כך עם המצרים, מדברים על כך עם האמריקאים, מדברים על כך בנוסחאות ומדברים הרבה בעצמנו ועם עצמנו - תוכנית האוטונומיה טובה או תוכנית האוטונומיה לא טובה, עם מי מדברים? יהודים עם יהודים. אולי מעניין גם לדעת איד הדברים לגופו של דבר נראים בעיני הציבור שעליו מדובר. אני מאמין שאני אחד הישראלים שבמשך השנים לא רק היה מיורה או מיורב בדברים האלה אלא גם שקב אחר תחושת הירבים, ואני רוצה לומר לכם שאפילו למי שבקי בדבר כפי שאני בקי בכך יש הפחית בעימה כאשר הוא שומע את ההדים. אני לא מדבר על התוכנית של האוטונומיה, אני מדבר כרגע על הדבר הריסי, על אותם הדברים שתוכנית האוטונומיה היא חלק מהביטוי שלהם, והדבר הבסיסי הוא על היחס או ההרגשה והמשמעות האופרטיבית של הדבר לקראת התייד של ערביי השטחים - של ערביי עזה, של ערביי שכס ושל ערביי ירושלים. כאשר אני מדבר על ההרגשה אני מאמין שאני פחות או יותר מסוגל לעשות את הנמו. כאשר בפגשים ומדברים אני יודע את הברומו. ובכן חלה במשך התקופה הזו של ה-11 שנים תמורה שמכר למה שמישהו מאיתנו לפי דעתי לא רק ציפה אלא יודע ומרגיש את זה עכשיו, עד כדי נקודה שבאיזה שהוא מקום זה עשוי להדאיג אותי, הנחות מסויימות שלי באמר לגבי הסתייגות שלהם בדבר קבלת אזרחות ישראלית. אני כבר לא כל כך בטוח בזה. אני חושב שאני עוד צודק ביסודו של דבר, אבל הסך הכל הוא כזה, ואני מצטט את הנמו של דברי הצד השני, לא מה אני חושב על כך. קודם כל בנושא אחד - בנושא שלום: - ללא כוונה ההגדרות שלהם הם שלפני 10 שנים לאמר לעשות שלום עם ישראל זה היה

A dirty word

לא מתוך כוון כי אם מתוך שנאה, מרחק ואי אמונה של יכולת לחיים משותפים. בענין הזה אולי יש חלק לא מבוטל לסאדאת בשוני. כי כשאני מדבר על הבחינות של התקופה האחרונה זה בכל זאת אחרי שנה שלא איזה שהוא דג ריקק מדבר על שלום ולא רק מדבר אלא חוזר ועומד בפני כל הלחצים הערביים, אולי גם לזה יש השפעה, שסאדאת עשה בענין זה כצד

המילולי פּרצית דרך. יכול להיות שלא יצא מזה כלום אבל הוא בתן הכשר לאפשרות הזאת של שלום עם ישראל. אבל זה לא רק זה, בהחלט לא רק זה ואולי ככלל לא זה. אולי גם זה אבל ביסודו של דבר זו ההכרה מקרוב של הישראלים ומה שיותר חשוב החשובה ליאלה של יכולת לחיים משותפים לעומת האלטרנטיבות האחרות. כשאני אומר הכרת הישראלים שמכירים אותנו מקרוב אני לא חושב שהישראלים "נחמדים" אבל אינני חושב שאנחנו גורמים נעה לערבים כציבור. כמה ערבים רצחנו? יש מקרים יוצאי דופן, אבל לא עשו שפמים. תזכרו את המצבים ההפוכים שבתקופת המאורעות היה יהודי נקלע לעיר העתיקה, הוא לא היה יוצא משם בלי סכין בגב. התוצאה של הבסיון של החיים המשותפים היא איננה מותנית בזה אם אנחנו "נחמדים" או לא, כפרמים או ככלל, אלא בבסיון הקולקטיבי של איך החיים של הפלשתינאים במתכונת הזאת. אינני חושב שרם כולם זוכרים איך זה היה בזמן התורכים, אבל התקופה שאחרי התורכים - הבריטים והירדנים, בעיקר צריך לזכור שירדן מ-1948 היתה שם, ולא בגלל הבגיות ^{ל"פ} שהממשל הירדני היה ברוטאלי מאוד, אלא בצד הקונסטרקטיבי. הקפיצה הנחשבונית שבשעתה לא רק בשכר בטו אלא יותר בחלק הטכנולוגי והאדמיניסטרטיבי ובעיקר בחלק המכנולוגי. הם מוכשרים והם תפסו מהר את הענין הזה. עד כמה שאני יודע עכשיו ודבר שלא ידעתי עד כה זה שאין אף רופא יהודי אחד ככל השטחים, יש להם רופאים מספיק משלהם. אני עוד הייתי במחשבה שאם תהיה אוטונומיה והם ירצו משרד בריאות משלהם בצמר לסגור שם בתי חולים. אין שם אף רופא יהודי. אבל מה ששודד אותי בסנין הזה זה לא העובדה הזאת שהיא נעשתה לא בכפיה. אני רוצה לומר בתור מקרה פיקטמי שכבר בזמן מלחמת יום הכיפורים אני יודע ומכיר אותו אישית שרופא מרצועת עזה עבד באשקלון בתור כירורג טוב ובתן טפול יוצא מהכלל באותו זמן לחיילים ישראלים שנפגעו במלחמה בלי כל נעיות או סיבוכים נפשיים, לא רק שלו אלא של כל משפחתו, וכולם ידעו. היתה מלחמה, מלחמה של הערבים נגד היהודים, ואותה עזה, והנה הערבי הזה טיפל בפצועים של צה"ל שהם נפצעו כאשר הם נלחמו בערבים. אבל זה סנין פיקטמי. בכלל הציבור הפלשתינאי הוא ציבור אינטיליגנטי בגלל גם המצב של הפליטים הם למדו במקומות שונים ובארצות שונות. אבל הנוקדה שאני רואה אותה כסמלית בסנין זה היא זאת: כאשר דיברתי עם כמה מהרופאים האלה בנושא הזה, מזה שהרופאים היהודים הלכו הביתה והם עושים את זה בעצמם הם לא עשו מזה סנין, הם ראו את זה באופן טבעי. /ע"פ שלפני 11 שנים אני זוכר לאחר כנוש רצועת עזה פגשתי שם את אחד הרופאים דר'

חיידר, לפי דעתי איש נפלא, אבל לאומי, הוא גם שמאלני, ובכל עזה היו אולי 10

רופאים, הוא אמר שאין להם רופאים ואין להם בתי חולים אבל הוא מסדיר שיהיו להם רק 10 רופאים ובמשך המון יבואו רופאים אחרים אבל שהם יהיו ערבים, מאשר שהם יקבלו את כל הטפול הטוב ביותר של "הדסה" ושיהיה טפול יהודי. בשבילו הלאומיות באה לפני הצד ההומני ושלא נעשה להם בתי חולים. אנחנו כן עשינו והיו שם בזמנו רופאים יהודים. כשיש להם איזו שהיא בעיה הם נוסעים לאשקלון או נוסעים ל-"הדסה" על הרקע הפרופסיונלי. אם אין להם המכשירים, הידע או איזה דבר ספציפי הם אינם רואים בדבר איזה שהוא דבר שראוי להבלטה כאילו היה מדובר בין בלגיה לצרפת. אני לא אומר שמערכת החיים המשותפת בין הערבים בשטחים ובין ישראל זה כמו בארצות הקהיליה האירופית, אבל בנקודה הזאת זוהי התשובה וזוהי המציאות והדברים התפתחו מאליהם במשך הזמן בכיוון הזה גם למן עצמאות כזאת שהם אינם צריכים אותנו וגם לזה שהם כן משתפים איתנו פשוטה בדברים שהם צריכים. דוגמא בקצה שני שלמדתי אותה רק מהעתון, שבשוק הכרמל כאשר התפוצץ מטען בפץ, היו שם שני כסלי דוכנים שהם שותפים עם ערבים שני כני-דודים מעזה ויש להם דוכן משותף, והשותפות הזאת שוכדת. בשטח החקלאי גם כן - אין היום מדריכים ישראלים בשטחים. הם למדו את זה. בכלל הערבים הם מאוד הרוצים. אם אני עושה השואה לצסיון שהיה לנו בארצות אפריקה השונות לתת ידע מקצועי אין להשוות, הירכנים כולל הבדואים הם עם חרוץ שיודע לעבוד. יש דברים שהם אינם יכולים לישות בלשינו, אבל קודם כל את הדברים הבסיסיים הם יודעים בעצמם. במשך זמן קצר הם תפסו את כל הייבן. אבל כמו שאמרתי לגבי הרופאים גם פה כאשר זה מגיע לבקודה מסוימת שדרוש שיתוף פעולה הם משתמשים בחברות השוק והמטוסים של אל-על ואם אחד לא רואה בענין הזה משהו יוצא מהכלל. לגדל הם יכולים בעצמם והם לא צריכים שום מדריך חקלאי. לשלוח ולהקים סוכנות וחברת תעופה לתוצרת חקלאית זה הם לא יכולים לעשות. ויכולתי להביא עוד דוגמאות שונות ואחרות. מבחינה מציאותית כאשר הם צריכים לחשוב של עתיד היחסים והקשרים לא באספקט הלאומי כי אם באספקט היום יומי, הם הגיעו לדרגה כזו של יכולת חיים משותפת לדעתי ממש מכסימלית שאפשר לצפות במסגרת של קונפליקט פוליטי שאנחנו חיים בתקופת שלום והשאלה עם אחד משתף פעולה עם השני. אין שלום - יש המלויזיה הערבית, יש הרדיו, יש השתובות ויש הפתאח ויש כל מה שמסביב לעסק הזה, ולמרות זאת בתוך כל האוויר של המלחמה הזאת תראו מה קורה בלבנון ותראו מה קורה בחיי היום יום בין רצועת עזה וישראל או בין יו"ש. זה לא בא במקום הפתרון הפוליטי, אבל אני אינני מאמין שיכול היה להיות פתרון פוליטי לו היתה איבה ולא היתה במצאת היכולת

להדברות אישית בדרג האבושי. זה לא במקום פתרון פוליטי אבל זה תנאי לפתרון פוליטי. בענין הזה באמת אני חושב שיש הישג ממדרגה ראשונה. אני אינני כמנחם של השלג הזה תהינה תוצאות אופרטיביות במשא-ומתן בקמפ-דיויד או באיזה שהוא הסדר אחר. כלומר: אינני מאמין שאפשר יהיה להגיע למצב שהוא מבחינה סובייקטיבית אפשרי שמשלחת של ירנני השטחים תנהל משא-ומתן להסדר שלום עם ישראל, למרות שהם אינם מדינה ולא יקראו לזה חוזה שלום, אבל שתהיה משלחת מצידם שהם יודעים היטב את האינטרסים שלהם והם רוצים לחיות איתנו בגבולות בטוחים, אינני חושב שהדבר הזה ניתן בגלל המצב הפוליטי שלהם, הם לא יעשו את זה בלי מדינות ערב, לא יעשו את זה בלי ירדן ולא יעשו את זה בלי הפתאח, לא יהיה לזה ביטוי אופרטיבי בכך שאם זהו המצב מה אנחנו צריכים לדבר עם סאדאת על הסדר בנושא הפלשתינאי, צריך לשבת איתם ולדבר איתם וזה לא ילד. זה לא ילך בגלל הקריטריונים הפוליטיים בהם אנחנו חיים. אבל אם לא נגיע לאיזה שהוא הסדר פורמלי ופוליטי שיכלול ויסדיר את הדברים האלה, ואם כן בדע להמשיך בכיוון הזה ולא צריך להמשיך בדיוק רק בערוצים שהלכנו בהם עד היום, יש דברים שצריך לשנות, מבחינת מציאות של שלום ושל פסולה משותפת לדעתנו יהיה צריך לשים את הדגש על זה בלי חוזה, בלי הסכם והכל תוך פורמולה של היסוד שלום בינינו ובין המדינות הערביות, אבל לא לאבד את ההשג של המציאות הזאת ולראות מה ניתן לעשות עוד הלאה כדי ששני הציבורים האלה במציאות היום יומית יוכלו לחיות יחד בהרמוניה ובשיתוף. כי פה יש פרדוקס. כי אותו הציבור שלל גבו כולם מדברים שהנושא הפלשתינאי הוא הנושא הקשה ביותר, הוא אולי (אני מדבר על אלה שיושבים פה, לא על הפליטים שיושבים בלבנון) המנין ביותר והמוכן לוותר ביותר בסעיפים השונים של הסדר, אבל הוא הבלתי מסוגל ביותר להופיע כעצמאי מבחינה פוליטית ולעשות איזה שהוא הסכם בכלל ובודאי בניגוד ובנפרד מהארצות הערביות האחרות.

דבר על ענין הישובים היהודיים ביהודה ושומרון ובנקעת הירדן. כמה אנשים יש לנו שם? 3 - 5 אלפים. כל לילה לנים נתל-אביב יותר ערבים מאשר יהודים בנקעת הירדן. יותר ויותר ערבים לנים ונמצאים ב-"שטחים" הישראליים מאשר יהודים שנמצאים שם וגם הם יודעים. אם הופכים את הענין של סמל אין לענין גבול. אבל אם מדובר על באמת אז אצלנו מסתובבים הרבה יותר ערבים. הנושא המרכזי בכל המשא-ומתן שכשיו הוא הנושא הפלשתינאי והנושא הפלשתינאי בדרך בקריטריונים פורמליים ולפעמים פורמליסטיים עם אנשים שלא הם בציגי הציבור הזה ולא הם מכירים את הענין

הזה אלא משרד החוץ המצרי או משרד החוץ האמריקאי, וכשמדברים על המציאות, על השמח ועל האנשים הנוגעים בדבר, זה עולם אחר, אלא שהעולם האחר הזה הוא איננו במצא במסגרת פוליטית והמשא-ומתן שמתנהל הוא במסגרת פוליטית, ולכן כל הדברים היפים שממש הרבינו את לבי לא יהיה להם ביטוי פוליטי בקמפ-דייב, אבל זוהי המציאות. בכל זאת התשתית היא איך האנשים מרגישים, ולו לא היה יחס כזה בין האנשים, שום פורמולה פוליטית לא הייתה פותרת דבר. כשיש הבסיס הזה זה לא יכול לנוא בתור תחליף לפורמולה פוליטית אבל זה בכל אופן לא יקעקע ולא יערער איזו שריא פורמולה פוליטית אם היא תושג, וכשזה לעצמו ערך ממדרגה ראשונה, ואם לא תושג פורמולה פוליטית צריך להמשיך ללכת בדרך הזו של יצירת מציאות בלי פורמולה פוליטית. אם תושג פורמולה פוליטית ודאי טוב.

לגבי לבנון: - זו באמת שאלה לא רק מסובכת אלא אבי חושש ממש ללא פתרון כי פה אבי רואה את הנקודה הקשה ביותר. הנקודה הקשה ביותר היא שאם לא תהיה התערבות מעצמתית בינלאומית, ואינני רואה שתהיה התערבות כזאת, כלומר או של האמריקאים, או של הרוסים או ברגע זה המדובר הוא רק על האמריקאים בגד המגמה של השתלטות סוריה על לבנון. אם האמריקאים לא יהיו מוכנים לבקום בצעדים צבאיים או פוליטיים קצוניים מאוד כדי למנוע זאת, ואבי מסופק מאוד אם הם יעשו את זה, אם זה לא יהיה, הציבור בלבנון שמתנגד להשתלטות הסורית גם אם הוא יקבל את מכסימום היזרה שהוא יכול לקבל בתנאים הנוכחיים מישראל, לא יוכל לעמוד בגד הצבא הסורי. הציבור הזה מורכב פחות מ-50 אחוז מהנוצרים והוא ציבור אזרחי. יש פלנגות, ויש כל מיני סוגי לוחמים ולמייג'ור חדאד יש "שרמבים" ממלחמת העולם השנייה שנתנו להם, איפה זה ואיפה הצבא המסודר הסורי עם הטנקים, עם הטילים, עם היחידות ועם הדויזיות? המגמה הסורית מחריפה והולכת פשוט לכבוש את לבנון ואומנם בלתי מסויימים זה מכביד עליהם עצם ההתפרשות הרחבה שהם צריכים להחזיק כוחות ערביים, זה גם במל כספי וכלכלי, הם יסתדרו עם זה. הם בסופו של דבר יערכו בצורה שבוחה להם. אבל אם זו המגמה הסורית ואבי חושש שזוהי המגמה הסורית להשתלט על לבנון, לא דווקא מבחינה פורמלית להקים שם ממשלה סורית, יכולה להיות ממשלת לבנוניה אבל היא תהיה כפופה לממשלה הסורית ויהיה לה הסכם צבאי עם סוריה ולפי ההסכם הזה לסורים יהיה מותר להחזיק כוחות בלבנון, זה הסכם ליגלי ולגיטימי, וסוריה תשגשג, ומי שירצה למנוע את זה או להתנגד לזה זה רק חלק מהציבור הנוצרי ואין לו שום סיכוי מבחינה צבאית למנוע את ההשתלטות הסורית. זה כמובן איננו פותר שאלות טובות שעומדות לגבי ישראל

כי השתלטות סורית על לבנון היא גם נטיה ישראלית. אני לא מדבר על הצד ההמרוצני, קודם כל על הצד הפוליטי-צבאי-ברחוני, וגם זו שאלה קשה ומסוכנת. לא מבחינה צבאית. אבל צה"ל צריך לכבוש את לבנון והוא לא יעשה את זה. אם ננסה לעשות את זה כל העולם ומועצת הבטחון יאמרו שאנחנו הולכים לכבוש ארץ זרה שלא ניקשה מאיתנו והממשלה הלגיטימית שלה היא שתתבע את יציאתו של צה"ל. אני כעת לא נכנס לשאלה מה צה"ל ומה מדינת ישראל יכולה או צריכה לעשות ואני אינני רוצה לעשות את זה גם מפני שעוד לא הגיעה השעה אפילו להכריע בענין זה ולהחליט לגבי הממשלה וגם מפני שאינני רוצה לדבר על זה בפורום רחב כמו הפורום הזה, אלא לומר את הדברים הכלליים שמביתי שיש - רצון השתלטות סורי ואין כוח מקומי שיוכל לעמוד נגד זה.

הדבר השני זה בכל זאת הצד ההמני. יכול להיות שזה קבוצות קטנות ובלי כל קשר למשקל הצבאי שלהם, אבל אין ספק לאותם בוצרים שלהמו בסורים, שצולפים בהם ומתנגדים להם, שנמצאים שכשיו בבירות, כשהסורים יחלימו לכבוש את זה ויצליחו לכבוש את אותם הרובעים או את צמל ג'רניה, שהוא היחיד שישובו היום כידי הבוצרים, ושדרכו הם יכולים לקבל עזרה מבחוץ. ישחמו אותם. מי יכול לברוח? בעלי הכסף. לא כל אחד יכול לברוח ואני חושב שרוב העשירים ברחו, והקבוצה הזו המשותפת של הפלשתינאים, של חלק מהמוסלמים הלבנוניים והסורים עצמם יעשו בהם שפמים ושפמים זה ביטוי רך לעומת מה שיקרה שם. כשאנחנו רואים את זה במציאות שאלפים באים לגדר ופשוט בוכים ומבקשים שבציל אותם, ואנחנו עושים את החשבונות הפוליטיים שלנו, שראשית זה לא יוביל לשום דבר ושנית האמריקאים מבקשים שלא בתערב אבל לנו זה מזכיר תקופות שעברו של העם היהודי, ואין אנחנו חשבונו, ומה אנחנו אמרנו ומה הרגשנו לגבי עמים שהיו להם שיקולים פוליטיים שלהם של כדאי או לא כדאי להם להתערב נגד גרמניה, ואפילו שזה לא קשור בצד היהודי אלא לגבי צ'כיה ושם לא שחמו אותם. אנחנו לא יכולים להשתחרר מהזכרונות ההיסטוריים שלנו ומהמציאות היהודית. אנחנו חושבים מה היה לו היתה קבוצת יהודים כזו באה וצווקת שיצילו אותה, ומדינה שכבה שיש בכוחה הצבאי לעשות את זאת, ואנחנו אומרים שהאמריקאים לא מסכימים, לא כדאי לנו, מה יצא לנו וכל מיני בוסחאות כמו שסגן שר הבטחון אמר שישראל צריכה לצאת למלחמה רק כאשר במחנה הישיר מוטל נסכבה. בדיוק ככה אנחנו מסבירים לעולם לגבי יחס ליהודים שרק כאשר במחנה של אמריקה או אנגליה יהיה בתון בסכבה היא צריכה לבוא לעזרת יהודים. שאנחנו נקבל קריטריונים כאלה כתורה פוליטית שמנחה אותנו זה לא מקובל

עלינו. וגם כאן כמו שאמרתי לגבי הדבר הראשון לגבי קמפ-דיויד יש לי הרגשה כבדה מאוד שמה בעוד כמה חודשים, אפילו לא תצטרכה לעבור שנים, שאנחנו נשאל את עצמנו איפה היינו לפני מספר חודשים שראינו את הדבר הזה רק מתחיל להתפתח ומה עיינו באותו זמן? אחר כך זה עלול להיות מאוחר. יהיו שם טיולי קרקע אויר סובייטיים. הסורים קודם יכנסו לצפון, אחר כך יביאו איתם נשק, יעשו הסכם צבאי וזה יהיה ליגלי ואחר כך הם יצינו כלי נשק ואנחנו נמצא לגבי ישראל את החזית המוארכת הזאת, הציבור הנוצרי מי שיכנע יכנע, מי שיהרג יהרג ומי שיברח יברח, זה יהיה פרק שנקרא עליו בספרי ההיסטוריה ואנחנו נשאל את עצמנו - עכשיו אנחנו במבט אחורה ביקורתיים כלפי עצמנו אבל בשעת המעשה לא הבנו ולא ראינו מה שמתרחש מול עינינו? יכולים לקבל החלטה איזו שמקבלים אבל לא להתסלם מהדבר הזה ולא להתסלם מהעובדה שאולי עכשיו זוהי עוד השעה -11 שכך או אחרת אם לעשות משהו בענין זה צריך לשייח את זה עכשיו כי אחר כך זה יהיה מאוחר ואחר כך יתחילו ההאשמות. כשם שהשליחי על נס את השיא שבפגישת קמפ-דיויד אני רוצה לומר שסוד אירוע פוליטי-היסטורי מחרש עכשיו בלבנון שסוריה משתלמת עליו, שיש לו משמעות צבאית-פוליטית לגבי ישראל ומשמעות הומנית לגבי הנוצרים שם, ואחר כך זה יהפוך לעובדה ולפרק בהיסטוריה, אבל אנחנו צריכים לדעת שעכשיו זה בעצם התהוותו, קשה מאוד, מסובך מאוד ולי של כל פנים יש הרגשה כבדה מאוד גם לגבי מה שהתרחש שם וגם לגבי מה יכולה וצריכה או לא יכולה ולא צריכה לעשות בדברים האלה. באופן יסודי אני מזדה שאנחנו נקוט בצעדים כאלה שאפילו אחר כך "בחמור על הראש" מאשר להיפך להיות כל כך בטוחים "זה לא ילך, זה לא יצליח, זה לא יפתור ויגנו אותנו, והכי טוב זה לשבת בחנוק ידיים. בין שתי האפשרויות אני מיידיף את האפשרות הראשונה שהיא יכולת שלנו למנוע את הדבר הזה תבוא לידי ביטוי משי, אבל לא על-ידי ההכרה הפוליטית הזאת מראש לאמר "שבחזיק את הידיים בכיסים". אני איבני רוצה להסיק שום מסקנות אופרטיביות, לא זה הפורום ואולי גם לא זו השעה, אבל זו ממש שאלה של הימים האלה, של התקופה הנוכחית שאנחנו נמצאים.

שאלות ותשובות:

רוטי הדט: אני מבקש לגבי לבנון השלמה. אתמול היו בחדשות ברדיו וטלוויזיה על

פניות של הממשלה לארה"ב.

שר החוק: פנינו לאמריקאים. קראנו לעוזר השגריר כי השגריר בווישינגטון ואמרנו לו את הדברים האלה, שסוריה משתלמת והולכת ואף אחד לא מובי בעדם, והאם האמריקאים יעמידו להם אולטימטום ויאמרו להם שתהיה לפחות הפסקת אש, סמטוס-קוו, שלא יהרגו את הנוצרים ושלא ישתלטו או שהם אינם יכולים? שאנחנו איננו רוצים לראות את הדבר הזה מתרחש שם. כן רמזנו על אפשרויות מה אנחנו יכולים לעשות כדי שלא יבואו אלינו בטענות אחר כך שלא הזהרנו גם לגביהם וגם שהם לא ידעו מה ישראל עשויה לעשות. אבל כל זה במסגרת הטיפול הפוליטי-דיפלומטי. עוזר השגריר שלח מברק לווישינגטון והיום בא מברק בהזרה. היום הסורים לא נדיוק כפופים לארה"ב והרוסים לא כל כך מתנגדים למה שקורה שם, ואם האמריקאים לא אוהבים את זה גם זה לא כל כך איכפת לרוסים, אין שם תיאום פעולה במדיניות במזרח התיכון היום כיניהם. תראו מה הרוסים אומרים וכותבים לגבי קמפ-דיויד, והם אומרים לאמריקאים שאם הם רוצים לנהל מדיניות עצמאית הם ימצאו אותם מהצד השני של המיתרס. לגבי הפעילות שעשינו עם האמריקאים היא במישור הדיפלומטי. אמרנו את כל הדברים האלה והם יפנו לסורים אבל זה הכל מילים ודיבורים ואני אינני חושב שזה באמת יהווה מחסום פיזי וזה ישנה את המגמה היסודית הסורית להשתלט על לבנון ולגמור יום הכוחות הנוצריים ולקבל שליטה צבאית בלבנון. הם יתנו לזה מסגרת של הסכם לילגי כינם וכין ממשלת לבנון, יקדימו לזה השתלטות פיזית כזאת או אחרת אבל אלה שני הדברים שלבנון תהיה בתובה לשליטתה של סוריה ולאפשרות סוריה לפרוש את כוחותיה הצבאיים שם בתקופת מלחמה או בתקופת שלום כפי שהיא רוצה, ולדכא; לגמור ולהביס את קיבי ההתנגדות הנוצריים.

משה אלון: לגבי קמפ-דיויד - לגבי בנושא של הסדר חלקי קבוע. האם אנחנו במשנו לגמרי את הנקודה הזאת?

שר החוק: אנחנו נכלל לא טפלנו בנקודה הזאת. הענין הזה לידתו והורתו של הסכם חלקי קבוע הוא בפניה של סאדאת לעזר ויצמן לקבל כמחווה את אל-עריש וסנטה קתרינה והתגובה שלנו היתה שאנחנו איננו רוצים מחווה אבל מוכנים לכלול את זה במסגרת הסכם. אם סאדאת משום מה איננו רוצה להתחיל לעשות הסכם כולל על כל סיני אבל בגלל תפיסה מסויימת שלו הוא רוצה לעשות הסכם לגבי המקומות האלה, ובצד אם מותחים קו גיאוגרפי בין שני המקומות האלה מגיעים לקו אל-עריש ראס-מוחמד והוא רוצה שם שליטה מצרית וביטול השלטון הישראלי שם, אנחנו מוכנים לדון על זה ולכלול את זה בהסכם ואז זו תהיה מן קוביה אחת במסגרת ההסכם הכללי. על זה בתגובה לכך

היתה ההיענות שלנו כדי לתת תשובה חיובית לאמר שאנחנו מוכנים לדון גם על כך בצורה מאוד פרדוכסאלית אבל נתחיל מהאמצע, אבל כמסגרת של הסכם ושהוא יהיה הסכם של שלום, והסכם קבוע שהוא אחר כך ישתבח בחמונה הכללית. אני חושב שהתגובות שנאו ממצרים הן שליליות ומה שהוא באמת רצה זו מן "מתנה". אני איבני חושב שאנחנו נעלה את זה בקמפ-דיויד, אין לנו הצעה אופרטיבית שאנחנו מציגים הסכם חלקי ואם הם לא יעלו את זה ולא יחזרו על זה הנושא הזה לא יעלה שוב.

משה ארד: האם לאור ההתפתחויות בלבנון אנחנו מסירים את המגבלות שדמנו על עצמנו וייל אנשינו בחו"ל למפול הסברתי איננו מוכנים בנושא הזה?

שר החוץ: אני חושב שכן. אני חושב שאנשי משרד החוץ רק יסתכרו אם הם ינסו להסביר את העניין. אם הם רוצים לצעוק שיפסיקו - חקשה. אבל גם זה לא בשמס כל כך טוב שאנחנו אומרים שוחטים את הנוצרים ומכל הנוצרים הישראליים אומרים ששוחטים את הנוצרים. אם אנחנו אומרים שהדבר הזה מהווה סכנה לישראל או שיבוי ההיסרכות האנטי ישראלית בחזיתות הצבאיות, מייד אנחנו בותנים אליבי לאלה שמועבים שבעצם זה שחאדד לא בותן לגדוד. לגימימי, ריכוזי ולכוזי ללכת זה מפני שהישראלים לא רוצים לתת ללבנון ויש היום טענות בגדנו לכוחות האו"ם, וכל מה שאנחנו בסביר שכל מה שקורה בלבנון הוא מסכן את ישראל ומכניד על ישראל, יאמרו שזה מה שהם אומרים, שאנחנו לא בותנים לנורבגים לפעול ואנחנו לא בותנים לאחרים לפעול, וישאלו את אותו המסביר שלנו מה אנחנו רוצים לעשות בענין זה? אני חושב שפשוט אין לנו תשובה ברורה ובהירה בנושא הזה ולהציג רק את הכטיה זה כרוך בשני קשיים: הכטיה ההומנית היא שאומרים שלא בהיה מצילי העולם יותר מאחרים. כשמדברים על קבוצת בוצרים אז יש עוד עמים הומניטריים לא פחות מאיתנו. ואם אנחנו מציגים את הכטיה הסוציאליט הישראלית אנחנו בותנים אליבי לטענות הקשות שישנן בגדנו. האו"ם קורא למיג'ור חדאד ואנשינו בתור מתמרדים ואומרים שהם מתנגדים בגד ממשתלם, מה שתאום אנחנו בותנים להם עזרה? הם מפגיזים את הכוחות הלגיטימיים של לבנון. אנחנו איבנו יכולים לאמר שהם אינם מפגיזים כתותחים ישראלים ושאין להם טנקים ישראלים. אני מציג שפשוט במידת האפשר האנשים שלנו בחו"ל לא יחסקו בנושא הזה ואם הם נשאלים הם צריכים לאמר שאין להם מה לומר יותר ממה שמתפרסם כשתובות היומית בענין זה.

ישראל גור-אריה:

ב-1970 הסורים סכנו את ירדן והתגובה שלנו הייתה הרבה יותר מהירה. אני יודע שהאבולוגיה היא לא כדיוק אותה אבולוגיה, אבל בכל אופן היה אז גם כן אינטרס לאומי-כמחובי של ישראל והתגובה שלנו הייתה מהירה, ואני חושב שגם הפעם יש קונצנסיוס בארץ אולי להוציא איזה "הריצ" פוליטי לגבי עמדתה של ישראל לגבי מה שקורה היום בלבנון.

שר החוץ:

ב-1970 הסורים רצו להצטרף למלחמה שיש להפתח בגד חוסיין ולהפיל את חוסיין בירדן, זה היה בחקופת ספטמבר השחור. ירדן הלגיטימית ניקשה עזרה, ארה"ב ניקשה מאיתנו שאנחנו נבקר בצעד הזה, ומה שאנחנו שיינו זה אפילו לא חצינו את הגבול אלא הגענו עד לקו הפסקת האש שבנינו לבין סוריה באותה נקודת חזרה סוריה-ירדן על-יד אירכיד, ובתנו להבין שאם הם באמת ימשיכו להתקדם (הם עברו אז מספר ק"מ) עם השריון אנחנו צקדם. לנו קודם כל היה את הגיבוי האמריקאי ושביח הרצון הירדני שאנחנו נבוא לעזרתם. לו היה קורה היום דבר שהסורים היו פושלים ליגבול ישראל בדרום, זה היה יכול להיות אחד הצעדים אפילו בלי הגיבוי האמריקאי. הם לא עוברים את הליטאני והנשיה שבינם ובין הנוצרים היא בבירות וצפונית לבירות, ובדרום, בגבול שלנו יושבים כוחות או"ם והפתאם לא יורה אפילו ירייה אחת. א' אין לנו הגיבוי האמריקאי בשביל לאיים עליהם. אם אנחנו נשלח טנקים באיזה שהוא מקום בגבול ברמת-הגולן או מטוסים שבאיזה שהוא אופן הסורים יכינו מזה שאם הם לא יפסיקו לעשות את מה שהם עושים בלבנון ישראל חתירב כפי שזה היה בשעתו בירדן, היום אין לנו הגיבוי האמריקאי לזה. ב' אין לנו אף פניה של ממשלה ליגלית-לגיטימית שם. ה' נשיא הוא בוצרי. ג' היינו אז במצב מלחמה, הייתה אז מלחמת ההתשה, ב-1970 הייתה אש בלתי פוסקת בכל החזיתות. היום אבולוגיה פשוטה כזו לא תלך. ביאלת השאלה אז מה היה קורה לו הסורים לא שמו לב לאזהרה שלנו? היינו עוברים את הגבול, תוקפים את השריון שלהם, מקבלים סיוע אמריקאי לזה, בצורה זו או אחרת היינו משתפים פעולה עם הירדנים והירדנים היו משתפים פעולה איתנו ולא היינו בוחנים לירדנים ליפול. מה שהירדנים שנו בכוח עצמם בגד הפתאם והסורים חזרו למקומם, היה קורה שם שבשאר ממשלת ירדן הלגיטימית. אם אנחנו נשיג איזה כוח מאיים והסורים לא יפסיקו, אנחנו נצטרך להתקדם ולכבוש את בירות, מה שהיינו עושים אז להציל את ירדן, להציל את לבנון ולבנון תקרא אותנו למועצת הבטחון ותאמר שאנחנו פולשים. אבל בראש וראשונה עמדתה של ארה"ב בענין הזה. ומה יהיה אחר כך? מי נכלל לבנון? יש שם היום כוח בינערבי ממוקפק

מאוד ויש שם כוח סורי. מה אנחנו נכבוש את בירות ונשב שם באופן קבוע? אין שם
 יל מי לסמור. זה לא שהאנלוגיה לא דומה אלא המצב שישנו שכשיר הוא כל כך מורכב
 וזה מן תוהו ובוהו שזורש פתרונות אחרים, לא את אותו פתרון שהורה תשובה ב-1970
 לבסיון הסורי לבוא לעזרת הפתאח להפיל את המלך חוסיין. אני לא חושב שאין פתרון
 לשאלה הזאת אבל זה לא הפתרון המקביל למה שהיה ב-1970.

פנחס אליאב: לאור חומרת המצב הלבנוני האם יש כוונה לעורר אותו במסגרת קמפ-דיוויד?

אני לא בטוח אם זה על סדר היום אבל כיון שיזאת הזדמנות לפגישה ברמה
 גבוהה וכיון שהימדה האמריקאית כפי שתיארת אותה היא כה משכמת, לדעתי היא גם לא
 טובה לגמרי על האינטרסים האמריקאיים.

שר החוץ: יש מגמה לעלות את זה בדרגים הגבוהים ביותר האמריקאיים. אינני חושב

שיש לנו מה לדבר על זה עם המצרים. אני לא חושב שהם יישאו איחון חזית
 משותפת בענין זה אבל יש מגמה לדון בכך עם הזרמים הגבוהים ביותר האמריקאים, לא
 עם המצרים.

נתן בן-חורון: הצד ההסברתי של מצב הנוצרים בלבנון: - אנחנו בעבר עוררנו דעת קהל

עולמית בענין יהודי סוריה, אנחנו לא מגן הנוצרים אבל האם אי אפשר
 למשל על בסיס של גורל המיעוטים במזרח התיכון או גם על הרגישות המיוחדת שלנו לאור
 ה"שוואה" האם זה לא נותן לנו איזה בסיס?

שר החוץ: אני מסכים שישבירו את זה. אני אינני מתנגד אבל אני אומר שצריך

להזהר כי חושדים בנו שאנחנו מספקים נשק לנוצרים ואי אפשר להגיד
 שזה לא נכון, ושהנשק הזה הוא נגד ממשלה שכל המדינות האחרות רואים בה את הממשלה
 הלגיטימית הלבנונית, שהנשיא שלה הוא נוצרי. מי נלחם נגד מי? פרנצ'ייה נלחם נגד
 השמעונים. הנוצרים נלחמים שם נגד הנוצרים. אנחנו לא יכולים להסביר שהורגים את
 הנוצרים, זה לא הנוצרים ב-"ה" היד^{*}, ואת חלק מהנוצרים הורגים נוצרים אחרים,
 הנשיא מבקש שאנחנו לא נתערב, הנשיא הוא נוצרי ושר החוץ הוא נוצרי, והמדינה הקרובה
 אלינו בענין זה היא ארה"ב והיא אומרת שהתמונה היא לא כזאת ושהכוח היחידי שיכול
 להשליט שם סדר זה הסורים למרות שהם קשורים כרוסים. אני אינני שולל את זה שבצד

ההסברתי אנחנו בתריע **ל** הצד ההומני שבדבר גם כשה מדובר על קבוצה קטנה ושל חלק מהנוצרים, אבל אנחנו לא נוכל לומר שלהחלטות הסורית על לבנון אין משמעות לגבי ישראל. גם אם הם לא היו פוגעים בנוצרים אלא פשוט היו משתלטים על לבנון ומציבים שם כוחות סוריים עם כל המתקנים של טילים, מבחינתנו הדבר הזה הוא **חמור** מאוד. אנחנו אינטרסנים בצד הזה, לא רק בצד ההומני, גם בצד הפוליטי. הישאלה דיא האם ישראל עושה משהו ולא נוכל לומר שלא. כולם יודעים שאנחנו מספקים נשק ואנחנו עוזרים לחאדד, ובצד השני של אלה שמועבים בגדנו עומדים לא רק הסורים והרוסים אלא כל היחידות של האו"ם שהם היו רוצים שמיג'ור חדאד יעלם משל פני השטח ושהאו"ם יקבל שליטה שם. יש לנו פה עסק עם הבורבגים, עם הצרפתים, עם הנפאלים ויש האיראנים שהם אומרים שיש ממשלה ליגלית בלבנון, אנחנו היינו עד הלימאני, קבלנו את החלטה מועצת הבטחון לסגת, הם צריכים להתפרש שם, מייג'ור חדאד לא נוחז לא לגדוד הלבנוני ולא להם להתפרש שם ואנחנו מעודדים אותו ועוזרים לו. פה אני יכול להסביר מדוע זה הרע במיעוטו והטוב במיעוטו, שזה מה שאנחנו צריכים לעשות. לסמור של אנשי ההסברה שלנו בחו"ל שהם יסבירו במדינות שונות את הדבר הזה הוא "טריקי" ואני חושש מזה. אבל אני אומר שאיבני רואה שום מניעה לכך שילחלק ההמוני גם אם זה לגבי קבוצה מסוימת לגבי העובדה שחיילים סוריים פותחים באש תותחים על נוצרים בבירות שבסבין הזה אנשים שלנו יעוררו דעת קהל אדרבא ואדרבא. פה דיברתי על הבעיה כולה וזה לא פותר את העניין.

תודה רבה!
